

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Oborová didaktika II – praktická řešení realizace výuky

PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

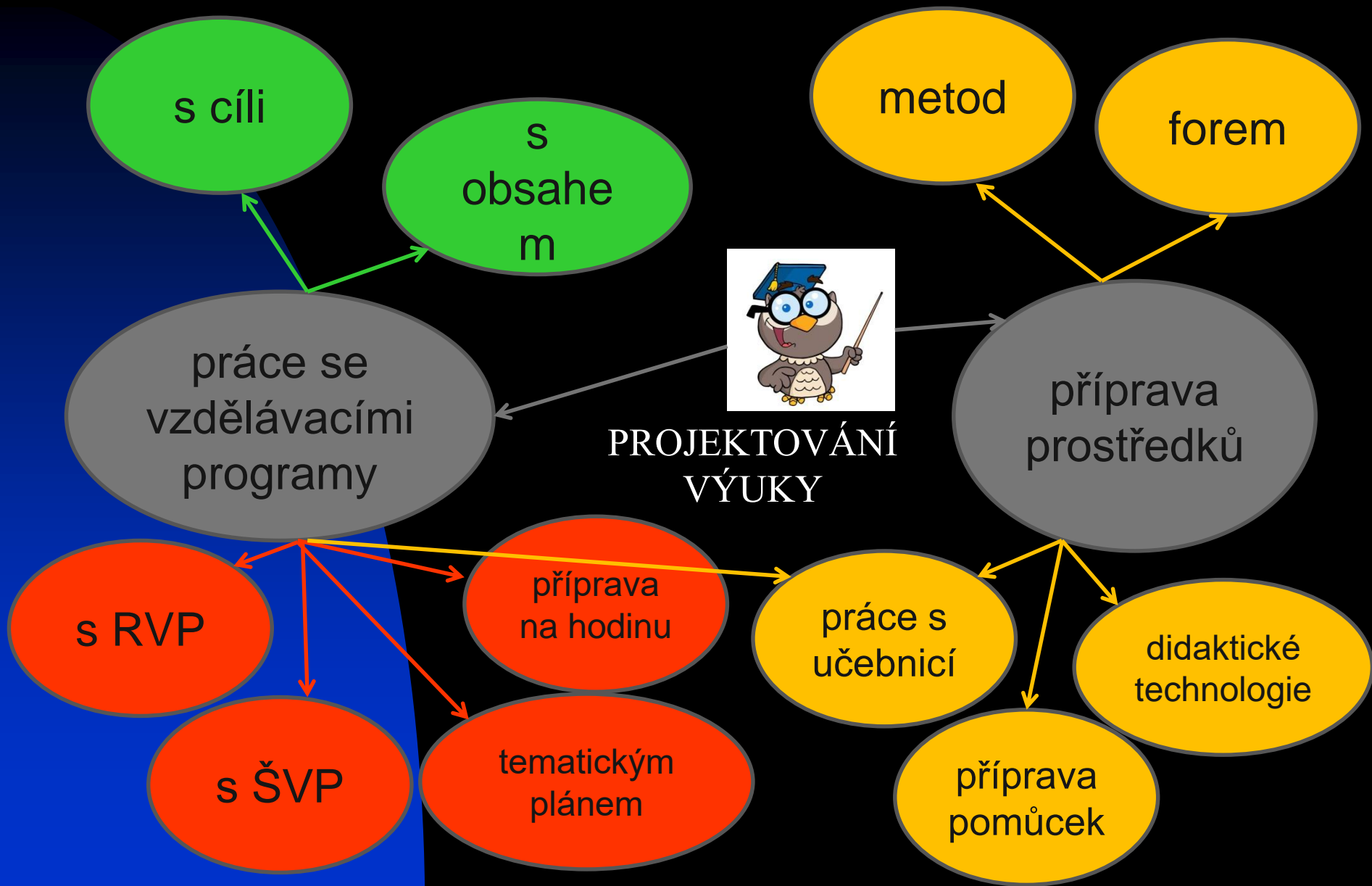
Národní
plán
obnovy

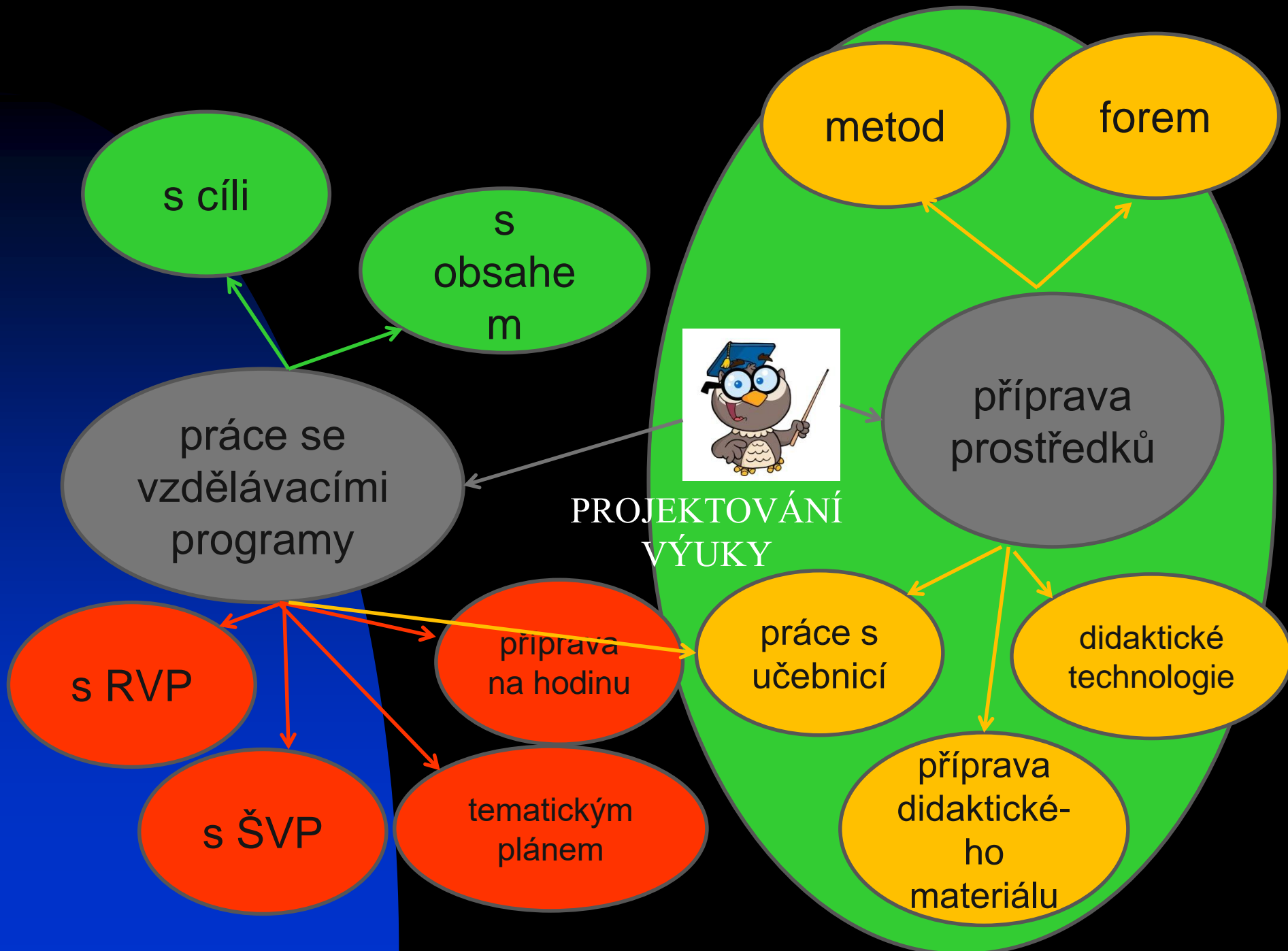
MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Metody a organizační formy výuky

část 1

Jitka Jursová

Vyučovací metoda

= uspořádaný systém vyučovací činnosti učitele a učebních aktivit žáků, směřujících k dosažení výchovně-vzdělávacích cílů

= **postup (cesta) ke splnění cíle**

= **postup, kterým si žáci osvojují učivo**

Metody výuky a subjekty komunikace

Posud'te:

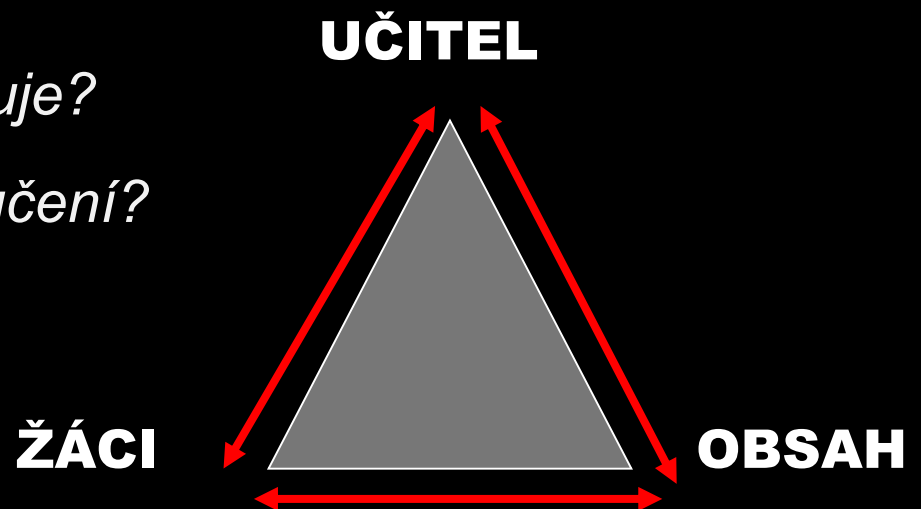
monologické a dialogické + demonstrační metody

kooperativní formy výuky, problémové metody

samostatná práce, práce s textem, e-learning

Který typ interakce převažuje?

Jaký je přínos v procesu učení?

Metody a motivace

motivace vnitřní:

- výkonová
 - poznávací
 - prestižní
 - sociální
 - morální
 - *obava z neúspěchu*
-

motivace vnější:

- vidina odměny
- vidina trestu
(i známka)
- vnější podnět
(zábava, zajímavá
pomůcka...)

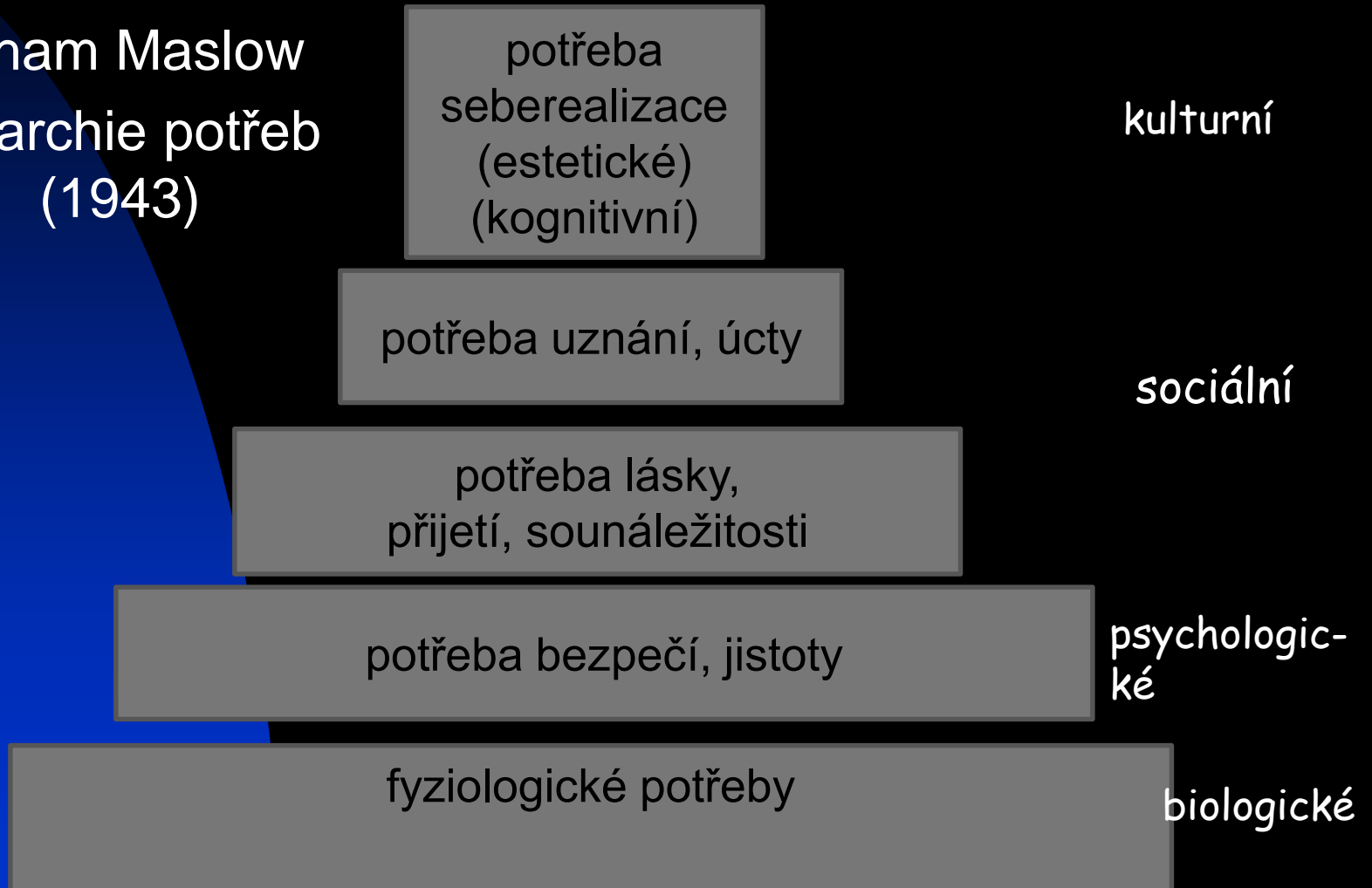
Jak ji probouzet a
podporovat ve škole?

Jaký poměr mezi vnitřní a vnější motivací?

Vnitřní motivace – z potřeb...

Abraham Maslow
– hierarchie potřeb
(1943)

Kritéria výběru výukových metod

- cíle a úkoly výuky
- obsah a metody daného oboru (vyučovacího předmětu)
- úroveň fyzického a psychického rozvoje žáků
- zvláštnosti třídy - skupiny žáků
- vnější podmínky výuky (prostředí, čas)
- odborná a metodická vybavenost a zkušenosti učitele
- *subjektivní potřeby a zájmy žáků
(individualizace, diferenciací metod)*

Typy výuky - podle převládajících metod

- **informativní** (slovně-názorné metody)
- **heuristické** (problémové metody, pokusy, pozorování, zkoumání)
- **produkční** (praktické, tvůrčí činnosti)
- **regulativní** (prostřednictvím výukových programů, instrukcí, pracovních listů)

Klasifikace metod

Různé způsoby třídění:

- podle míry vedení (heterodidaktické, autodidaktické)
- podle zdroje poznatků (slovní, názorné, praktické)
- podle počtu žáků (hromadné, skupinové, individuální)
- podle fází výuky (motivační, expoziční, fixační, diagnostické)

Prostudujte:

Josef Maňák, VI. Švec: Výukové metody. Brno: Paido, 2003

Kombinovaný pohled (Maňák)

1. klasické

- **slovní** - *vyprávění, vysvětlování, výklad, práce s textem, rozhovor*
- **názorně demonstrační** - *převádění a pozorování, práce s obrazem, poslech (jazyk, hudba), instruktáž*
- **dovednostně praktické** - *napodobování, manipulování, laborování a experimentování, vytváření dovedností (tréning), produkce*

2. aktivizující

- které vedou k aktivnímu, samostatnému, tvořivému myšlení
- které vedou ke spolupráci (kooperaci)
- které motivují k aktivnímu řešení problémů a k objevování

3. komplexní

(komplexní situace výuky - průnik s organizačními formami a didaktickými prostředky + zároveň aktivizující)

např.
Hejného
metoda
matematiky,
metody výuky
čtení, psaní –
analyticko-
syntetická,
globální,
splývavé čtení
aj.

- skupinová a kooperativní výuka
- partnerská - párová výuka, vrstevnické vyučování
- individuální, individualizovaná, diferencovaná výuka
- autoedukace, samostatná práce
- kritické myšlení (RWCT)
- projektová výuka
- výuka podporovaná počítačem, e-learning

Techniky pro autoedukaci

- **záznamové archy („formuláře“)** pro práci s informacemi, pro pozorování a experimentování
- **portfólia**
- **brainstorming**
- **myšlenkové mapy**
- **volné psaní**

Ukázky metod:

Diskuse

Uspořádání třídy - podkova, kruh

- Otázky, které oběhnou dokola
- Řetězová diskuse (začne učitel, zopakovat předchozí myšlenku, navázat svým názorem)
- Diskusní pavučina (sněhová koule) - dvojice, čtveřice, společně (nebo dvě skupiny proti sobě)
- „Návštěvníci“ (žáci pracují ve skupinách, vysílají své zástupce k druhým skupinám pro informace)
- Použití pomůcek (žetony, mikrofon)

Dialogická metoda

Metody pro rozvoj
myšlení:

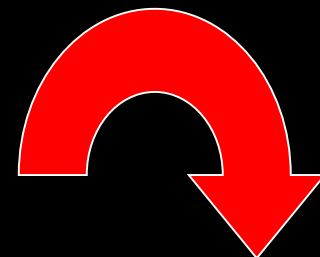
např.

Volné psaní

rozvíjení tvořivého a kritického
myšlení
rozvíjení fantazie
rozvíjení kombinačních schopností
propojování poznatků

Pravidla:

1. piš k věci
2. piš po celou dobu
3. nezabývej se pravopisem
4. co jsi napsal(a), už neopravuj

Jedna z metod
volného psaní:

Kostka

● POPIŠ

●● POROVNEJ

●●● ASOCIUJ

●●●● ANALYZUJ

●●●●● APLIKUJ

●●●●●● ARGUMENTUJ

ŘEKA

Metoda: Kostka

Popiš:

Jak vypadá? Co vidíš, když se díváš na řeku?

Porovnej:

Čemu se řeka podobá? Od čeho se řeka liší? Jak?

Asociuj (vybav si):

Co se ti vybaví (co tě napadne), když se řekne „řeka“? (Co souvisí s řekou?)

Analyzuj:

Co vše najdeš v řece? (Co vše tvoří řeku? Kdo tu žije? Co tu roste? Co je na dně? Co je na březích řeky?)

Aplikuj:

Čím je řeka užitečná? Co umožňuje? Co nám může dát?

Argumentuj:

Co je na řece dobrého, pěkného, zajímavého?
Co je špatné? Co je nebezpečné?
Co je pro řeku dobré? Co může řece ublížit?

1 Popiš:

Jak vypadá? Co vidíš, když se díváš na řeku?

2 Porovnej:

Čemu se řeka podobá? Od čeho se řeka liší? Jak?

3 Asociuj (vybav si):

Co se ti vybaví (co tě napadne), když se řekne „řeka“? (Co souvisí s řekou?)

4 Analyzuj:

Co vše najdeš v řece? (Co vše tvoří řeku? Kdo tu žije? Co tu roste? Co je na dně? Co je na březích řeky?)

5 Aplikuj:

Čím je řeka užitečná? Co umožňuje? Co nám může dát?

6 Argumentuj:

Co je na řece dobrého, pěkného, zajímavého? Co je špatné? Co je nebezpečné?

Co je pro řeku dobré? Co může řece ublížit?

**1) Následná diskuse vede:
k otevření otázek, na něž je potřeba hledat odpovědi (u odborníků,
v odborné literatuře...)**

**2) Učební činnosti a reflexe výsledků vedou:
k poznání + k racionálnímu i uměleckému ztvárnění**

1) řeka jako biotop

2) význam řek, vodních ploch

3) ekologické otázky (znečištění, ochrana vod, regulace vodních toků
apod.)

4) řeka jako inspirace...

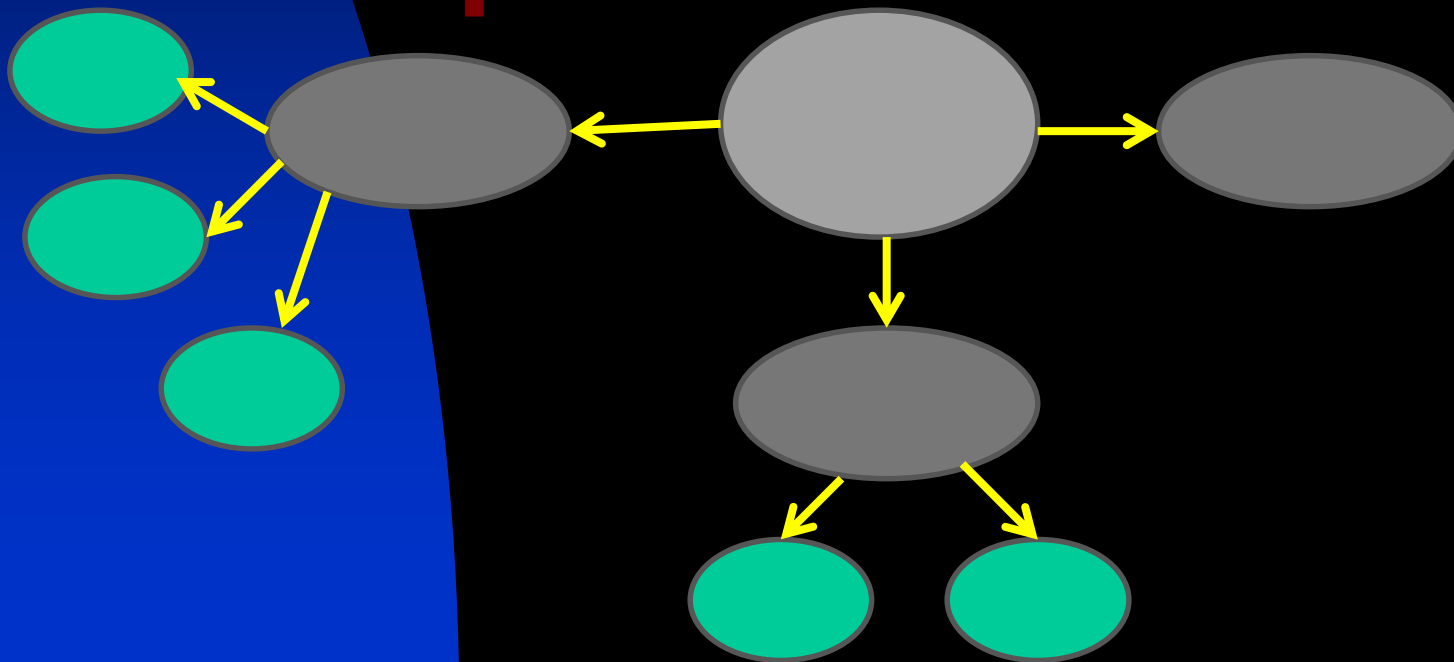

Myšlenkové mapy

(Doporučuji ke studiu:

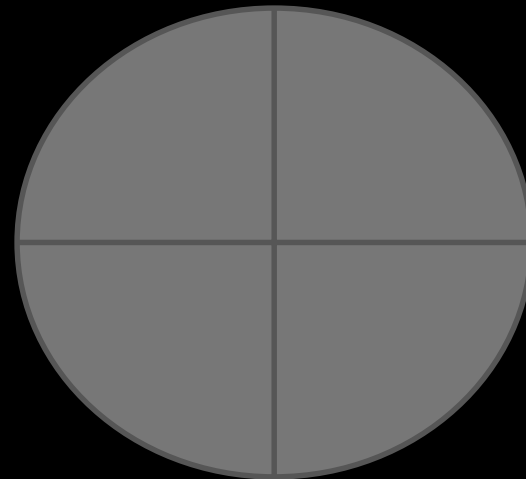
BUZAN, Tony a Jo Godfrey WOOD. Myšlenkové mapy pro děti: efektivní učení. Brno: BizBooks, 2014

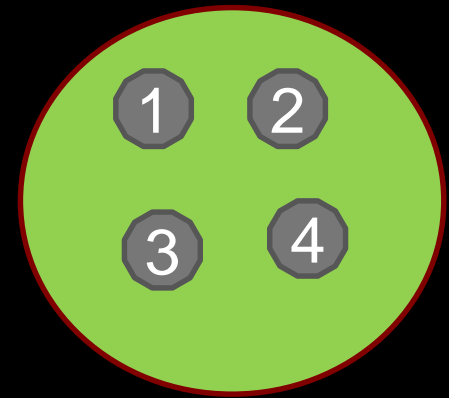
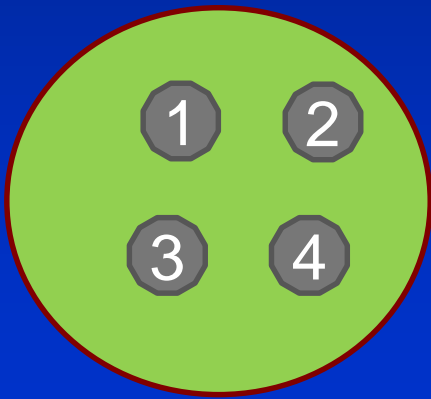
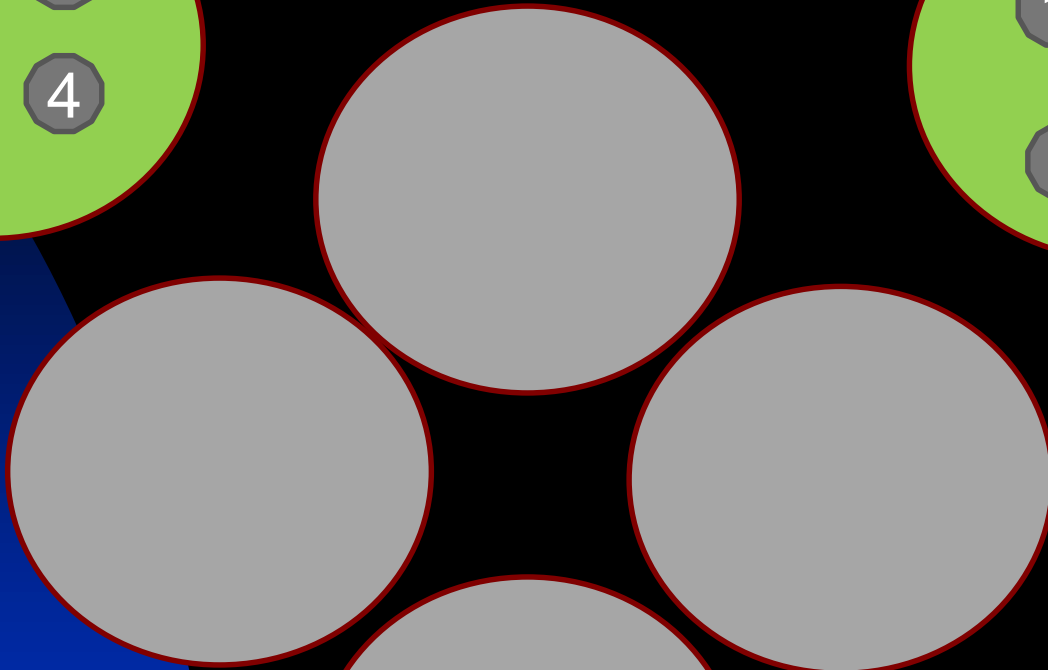
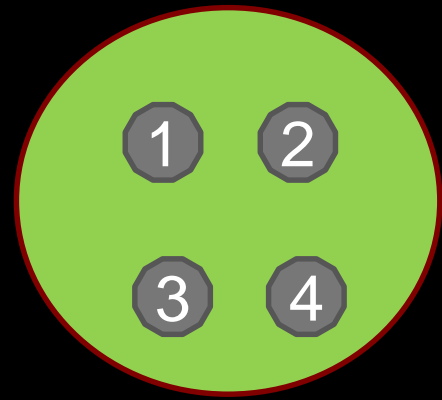
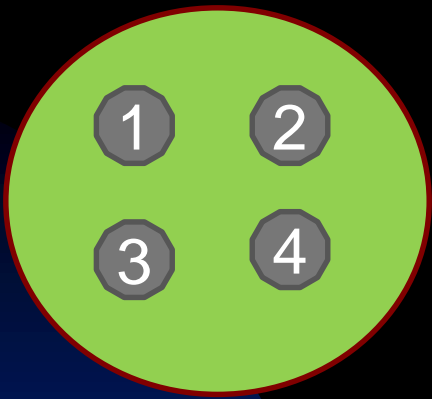
... a další knihy téhož autora)

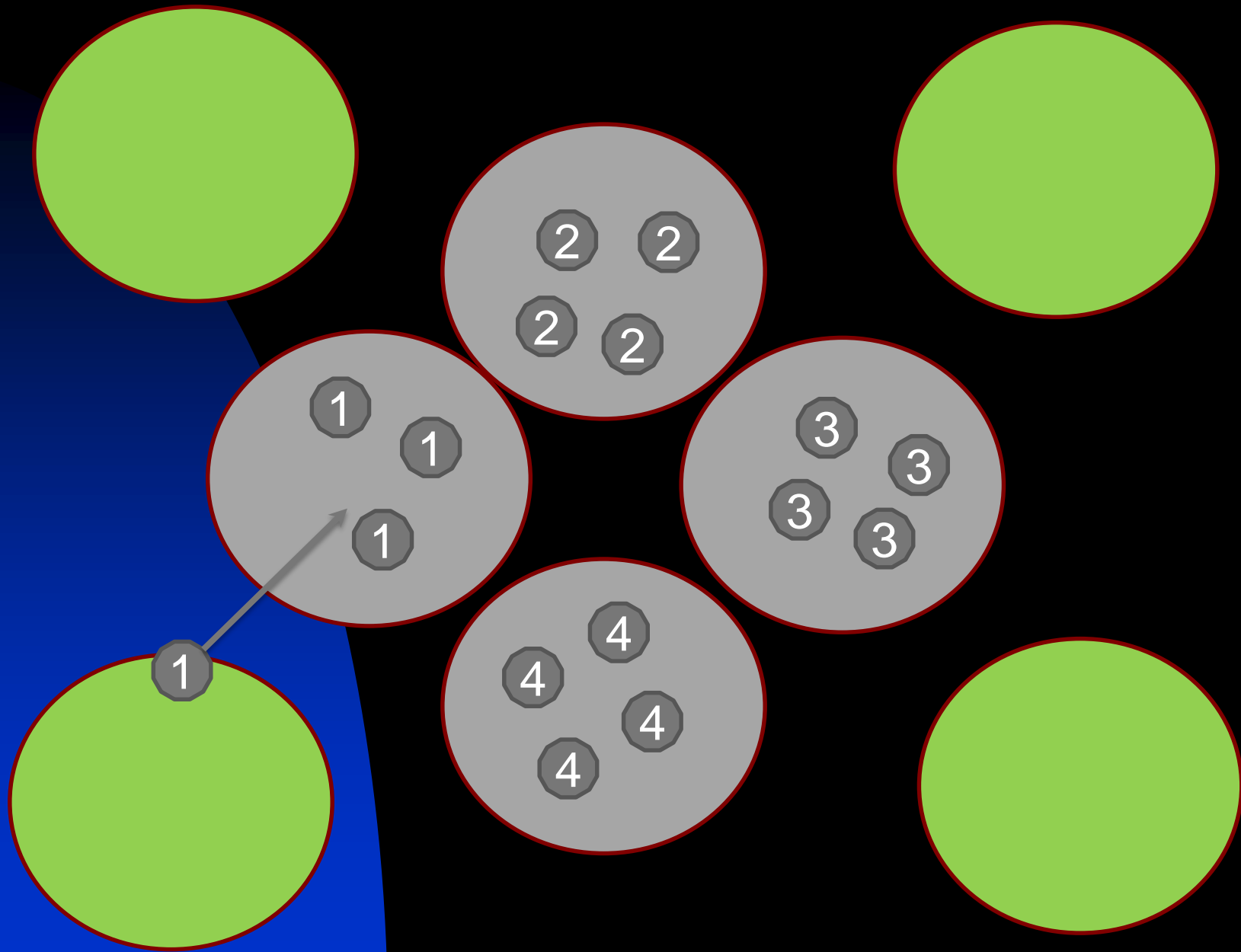

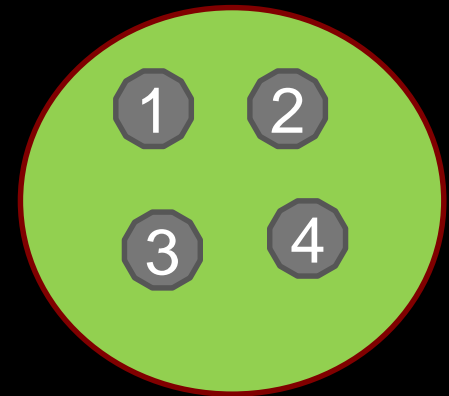
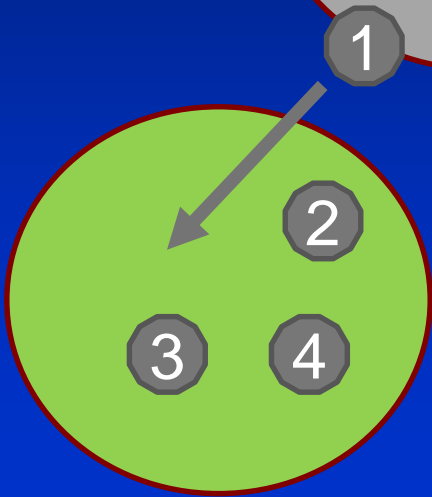
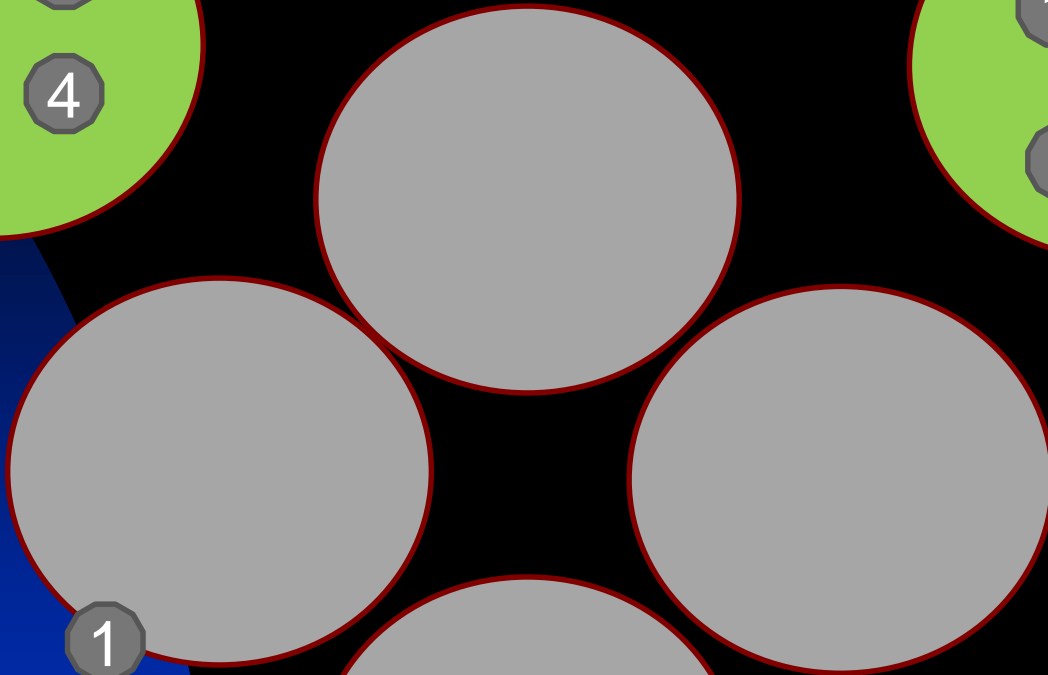
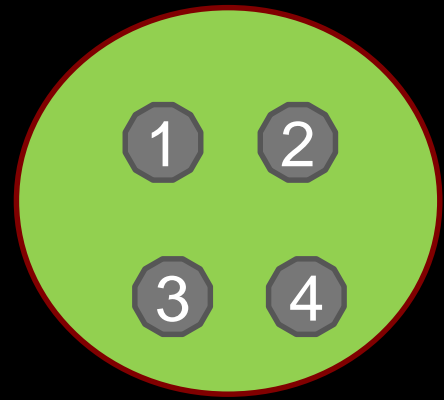
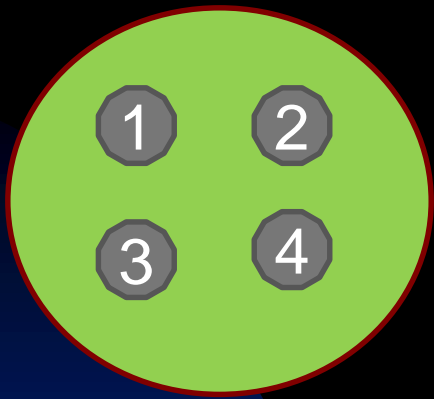
Jigsaw (skládanka)

- základní skupiny – expertní skupiny
- 3 fáze činnosti ve skupinách

4 principy kooperativního vyučování

Pozitivní vzájemná
závislost

Individuální
odpovědnost a aktivní
zapojení žáků
- samostatně, veřejně, všichni

Rovné zapojení

Simultánní interakce

= strukturální model Spencera Kagana

Použití každé metody
vyžaduje určitý způsob
uspořádání a
organizace výuky, tj.
**ORGANIZAČNÍ
FORMU**